

SEMINARIES EN OPLEIDINGEN DUURZAME GEBOUWEN

januari • juni 2019

LEEFMILIEU.BRUSSELS

Kijk op pagina 13 voor onze andere diensten aan bouwprofessionals, of surf naar: www.leefmilieu.brussels/bouwprofessionals

OM STERK TE STAAN OP DE MARKT VAN MORGEN!

U kan zich vandaag al voorbereiden op de bouwtechnieken van morgen: die van de duurzame gebouwen.

Tussen 2014 en 2018, hebben de Seminaries en Opleidingen Duurzame Gebouwen van Leefmilieu Brussel duizenden deelnemers verwelkomt. Ze zijn een referentie geworden voor bouwprofessionals die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest actief zijn.

Schrijf u ook in en haal voordeel uit de Brusselse knowhow op dit vlak. Die wordt intussen ruim erkend op internationaal niveau!

Op een tiental jaren tijd kwamen er in het Gewest heel wat duurzame gebouwen bij, zowel in nieuwbouw als in renovaties. De projectoproepen voor 'Voorbeeldgebouwen' alleen al, leverden zowat 250 projecten op.

Heel wat Brusselse ontwerpers, aannemers en bouwheren bewezen daarmee dat het perfect mogelijk is uitstekende energie- en milieuprestaties te halen binnen een haalbaar budget.

Haal voordeel uit de Brusselse knowhow

Al onze seminaries en opleidingen worden geleid door specialisten op het vlak van duurzaam bouwen en renoveren in het Brussels Gewest. Talloze projecten in het Gewest komen aan bod.

Neem deel aan de werfbezoeken

De werfbezoeken, die deel uitmaken van onze seminaries en opleidingen, worden op maat geselecteerd in functie van de thematiek en het profiel van de deelnemers. Het gaat telkens om geleide bezoeken door actoren die rechtstreeks bij het project betrokken zijn.

Uitwisseling met andere professionelen

Zowel tijdens presentaties als tijdens werfbezoeken, is er in onze seminaries en opleidingen ruimte om met ervaren collega's inzake duurzame gebouwen van gedachten te wisselen.

VOOR WIE?

Onze seminaries en opleidingen zijn bedoeld voor alle bouwprofessionals die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest actief zijn: architecten, studiebureaus, ingenieurs, professionele bouwheren, promotoren, beheerders van gebouwen, syndici, aannemers, ...

KALENDER SEMINARIES EN OPLEIDINGEN

JANUARI

21 MAA	Akoestiek – D1
22 DIN	
23 WOE	
24 DON	
25 VRI	
26 ZAT	
27 ZON	
28 MAA	Akoestiek – D2

FEBRUARI

05 DIN	Bouwwerven in circulaire economie – D1
06 WOE	
07 DON	
08 VRI	
09 ZAT	
10 ZON	
11 MAA	
12 DIN	Bouwwerven in circulaire economie – D2
13 WOE	
14 DON	
15 VRI	
16 ZAT	
17 ZON	
18 MAA	
19 DIN	Ventilatie – D1
20 WOE	
21 DON	
22 VRI	
23 ZAT	
24 ZON	
25 MAA	
26 DIN	Ventilatie – D2

MAART

12 DIN	Renovatie met een hoge energie-efficiëntie – D1
13 WOE	
14 DON	
15 VRI	SEM Commissioning
16 ZAT	
17 ZON	
18 MAA	
19 DIN	Renovatie met een hoge energie-efficiëntie – D2
20 WOE	
21 DON	Regenwaterbeheer op het perceel – D1
22 VRI	
23 ZAT	
24 ZON	
25 MAA	
26 DIN	Renovatie met een hoge energie-efficiëntie – D3
27 MER	
28 DON	Regenwaterbeheer op het perceel – D2

APRIL

02 DIN	Fotovoltaïsche zonnepanelen
03 WOE	
04 DON	Regenwaterbeheer in de openbare ruimte
05 VRI	
06 ZAT	
07 ZON	
08 MAA	
09 DIN	
10 WOE	
11 DON	
12 VRI	
13 ZAT	
14 ZON	

JANUARI – JUNI 2019

15 MAA	
16 DIN	
17 WOE	
18 DON	
19 VRI	
20 ZAT	
21 ZON	
22 MAA	
23 DIN	Follow-up en monitoring – D1
24 WOE	
25 DON	
26 VRI	SEM Circulaire economie in de bouw
27 ZAT	
28 ZON	
29 MAA	
30 DIN	Follow-up en monitoring – D2

MEI

02 DON	Energiebeheer – D1
03 VRI	
04 ZAT	
05 ZON	
06 MAA	
07 DIN	
08 WOE	
09 DON	Energiebeheer – D2
10 VRI	
11 ZAT	
12 ZON	
13 MAA	
14 DIN	Polluenten in het gebouw – D1
15 WOE	
16 DON	Energiebeheer – D3
17 VRI	

18 ZAT	
19 ZON	
20 MAA	
21 DIN	Polluenten in het gebouw – D2
22 WOE	
23 DON	
24 VRI	SEM Geluid beperken van technische installaties
25 ZAT	
26 ZON	
27 MAA	
28 DIN	Hoe isolatiematerialen kiezen? – D1

JUNI

04 DIN	Hoe isolatiematerialen kiezen? – D2
05 WOE	
06 DON	
07 VRI	
08 ZAT	
09 ZON	
10 MAA	
11 DIN	Hoe duurzame materialen kiezen? – D1
12 WOE	
13 DON	
14 VRI	
15 ZAT	
16 ZON	
17 MAA	
18 DIN	Hoe duurzame materialen kiezen? – D2
19 WOE	
20 DON	
21 VRI	SEM Oververhitting

ONDERSTEUNING NA UW DEELNAME

Onze seminars en opleidingen verwijzen geregeld naar de Gids Duurzame Gebouwen, een online tool die u bij de uitwerking van uw project steeds kan raadplegen. Bouwprofessionals kunnen ook steeds een beroep doen op de expertise van de Facilitator Duurzame Gebouwen. Meer info pagina 13.

SEMINARIES DUURZAME GEBOUWEN

De seminars vormen de ideale gelegenheid om op de hoogte te blijven van de actuele wetgeving en de technische mogelijkheden. Ze presenteren tal van case studies in het auditorium of tijdens werkbezoeken. De deelnemers kunnen ook kennismaken met actoren die ervaring hebben op het vlak van duurzaam bouwen.

DOELPUBLIEK:
architecten, studie-bureaus, ingenieurs, professionele bouwheren, promotoren, beheerders van gebouwen, syndici, aannemers, ...

DUUR:
½ dag of 1 dag

Taal:
tweetalig
frans-nederlands

PRIJS:
50€/dag

LOCATIE:
Leefmilieu Brussel
Site van Thurn & Taxis
Havenlaan 86C/3000
B-1000 Brussel

COMMISSIONING: EEN ABSOLUTE AANRADER!

Een niet-optimale werking, afwijkend verbruik, gebrek aan comfort, ... bij de ingebruikname van een gebouw staat alles zelden al op punt. Vaak moeten installaties fijner worden afgesteld en hebben de gebruikers nood aan sensibilisatie en begeleiding om ze correct te leren gebruiken in de verschillende seizoenen. Deze acties zijn van cruciaal belang en commissioning is dan ook absoluut aan te raden.

- Commissioning: wat houdt dit concreet in?
- Wanneer moet dit worden voorzien? Hoe moet dit worden geïmplementeerd? Over welke periode? Waaraan moet bijzondere aandacht worden besteed?
- Op welke tastbare resultaten kan worden gerekend?

U bent weinig of niet vertrouwd met commissioning? U bent reeds overtuigd van het belang? Dit seminarie probeert te antwoorden op al uw vragen.

Vrijdag 15 maart 9u-16u30

De seminars zijn erkend als permanente vorming voor vastgoedmakelaars en syndici, evenals voor architecten die aangesloten zijn bij de Orde.

CIRCULAIRE ECONOMIE IN DE BOUW

Het model van de circulaire economie in de bouwsector is vandaag al goed verankerd in de Brusselse beleidsmaatregelen. Tal van initiatieven tonen reeds de relevantie van een dergelijke aanpak aan.

- Welke voordelen biedt het circulair ontwerpen van gebouwen en hoe ver kan men gaan in de demonteerbaarheid of flexibiliteit?
- Hoe kan men de afvalproductie en het verbruik van grondstoffen tot een minimum beperken bij de reconversie of renovatie van gebouwen?
- Hoe kunnen materialen en bouwelementen na de afbraak van een gebouw worden gevaloriseerd?

Dit seminarie illustreert de sleutelconcepten van de circulaire economie en toont de voordelen aan de hand van concrete voorbeelden uit de bouwsector.

In de namiddag is er mogelijkheid om deel te nemen aan een terreinbezoek. Opgelet: er zijn slechts een beperkt aantal plaatsen. Bij de inschrijving kiezen de deelnemers tussen 2 thema's:

Bezoek 1: Materialen en demonteerbaarheid
Bezoek 2: Omkeerbaar ontwerp / Flexibiliteit van de ruimten

Vrijdag 26 april 9u-16u30

GELUID BEPERKEN VAN TECHNISCHE INSTALLATIES

Gecontroleerde mechanische ventilatie (GMV), warmtepompen (WP), verwarmingsketels,... al deze inrichtingen in gebouwen met een hoge energieprestatie kunnen geluidshinder veroorzaken. Nochtans zou deze kunnen worden voorkomen.

- Wat kan men doen opdat het akoestisch comfort niet wordt beïnvloed door de plaatsing van een GMV of een luidruchtige verwarmingsinstallatie?
- Welke fouten worden regelmatig gemaakt tijdens de installatie en de werking van de technische uitrusting?
- Welke voorzorgsmaatregelen moeten worden genomen opdat de geluidshinder en trillingen zo weinig mogelijk worden waargenomen?
- Wat is de ideale plaats voor een warmtepomp om de impact ervan op de omgeving te beperken?

Dit seminarie biedt antwoorden op deze verschillende vragen via getuigenissen van ontwikkelaars en gespecialiseerde bedrijven. Het is de gelegenheid om de balans op te maken, aanbevelingen te doen om de verspreiding van geluid en trillingen in een gebouw te vermijden, maar ook om u via een aantal voorbeelden de akoestische aandachtspunten bij projecten met hoge energieprestaties te tonen.

Vrijdag 24 mei 9u-12u30

OVERVERHITTING: HOE EEN KOELE ZOMER GARANDEREN?

Rekening houden met de oriëntatie, een weldoordacht ontwerp en het juiste gebruik van een gebouw zijn van cruciaal belang om oververhitting in de zomer - vaak oorzaak van ontevredenheid - te vermijden. De latere integratie van corrigerende maatregelen zoals klimaatregelings- of zonneneringssystemen gaat vaak gepaard met diverse problemen (investerings- en gebruikskosten, impact op de esthetiek, praktische aspecten, ...).

- Welke problemen komen frequent voor? Wat zijn de oorzaken?
- Hoe gebouwen ontwerpen die ook in de zomer comfort bieden? Zowel bij renovatie als bij nieuwbouw.
- Wat zijn de aandachtspunten bij de installatie van een actief koelsysteem?
- Hoe kan men in de dagelijkse praktijk oververhitting tegengaan?
- Kan de gebruiker zijn comfort zelf in handen nemen?

Dit seminarie neemt de problematiek in haar geheel onder de loep en illustreert deze aan de hand van concrete gevallen om zo ontwerpers beter te wapenen en gebruikers verder te sensibiliseren.

Vrijdag 21 juni 9u-16u30

INSCHRIJVINGEN EN INFO
www.leefmilieu.brussels/opleidingendubo

OPLEIDINGEN DUURZAME GEBOUWEN

Tijdens onze opleidingen wordt de voorkeur gegeven aan een praktijkgerichte aanpak. De docenten-experts geven hun kennis door van een techniek, een constructie of een specifiek thema: theoretische uitgangspunten, technische gegevens, praktische ontwerp- en uitvoeringsdetails, hulp bij het maken van keuzes, ... De theorie gaat uit van concrete voorbeelden en oefeningen. Sommige opleidingen omvatten ook werkbezoeken. Die moeten helpen om de verworven kennis meteen op eigen projecten toe te passen.

De opleidingen worden op één op meerdere dagen georganiseerd, voor groepen van 20 deelnemers. Die formule laat ruimte voor vragen van deelnemers en discussie met de experts. Zo wordt de interactiviteit binnen de groep gestimuleerd.

DOELPUBLIJK:
architecten, studie-
bureaus, ingenieurs,
professionele bouw-
heren, promotoren,
beheerders van
gebouwen, syndici,
aannemers, ...

DUUR:
1 of meerdere dagen

Taal:
tweetalig
frans-nederlands

PRIJS:
50€/dag

LOCATIE:
Leefmilieu Brussel
Site van Thurn & Taxix
Havenlaan 86C/3000
B-1000 Brussel

De seminars zijn erkend als permanente vorming voor vastgoedmakelaars en syndici, evenals voor architecten die aangesloten zijn bij de Orde.

AKOESTIEK: ONTWERP EN REALIZATIE

In deze opleiding behandelt men het principe van akoestische isolatie en correctie met behulp van materialen, die tevens een gunstige ecobalans hebben. Situaties met binnen en buitengeluid worden bekeken, net als:

- passieve oplossingen, prioritair in alle projecten (oriëntatie van het gebouw, schikking van de vertrekken, geluid beperken aan de bron);
- akoestische oplossingen voor de gebouwschil en de binnenwanden met een beperkte milieu-impact;
- geluidsreductie van de technische uitrusting,
- de geluidsproblematiek bij houtskeletbouw.

Al deze punten worden geïllustreerd met praktische en gedetailleerde oplossingen.

Maandag 21 en 28 januari // 100€ // 2d

BOUWWERVEN IN CIRCULAIRE ECONOMIE

Deze opleiding verkent de sleutelconcepten van de kringlooeconomie en belicht niet alleen de impulsen van het Gewest op dit vlak maar ook enkele interessante realisaties van baanbrekende circulaire bouwverven.

De presentaties tonen de technische en financiële haalbaarheid aan van een rationeler gebruik van de beschikbare hulpbronnen en grondstoffen maar evengoed van human resources, door een beter bestudeerde en beter uitgevoerde bouwvisie toe te passen:

- bouwtechnieken om de hoeveelheid afvalmateriaal terug te dringen,
- alternatieve uitvoeringen om de modulariteit, de flexibiliteit, de aanpasbaarheid, de demontage, het hergebruik en het afvalbeheer te vergemakkelijken.

De focus wordt ook gericht op de ervaringen van de baanbrekers (projectoproep Be-Circular 2016 tot 2018) die de principes van de kringlooeconomie toepassen, meer bepaald in het kader van overheidsopdrachten.

Dinsdag 5 en 12 februari // 100€ // 2d

VENTILATIE: ONTWERP EN AFSTELLING

In de opleiding worden de technische kwesties verbonden aan de verschillende ventilatietechnologieën behandeld, alsook de bepalende elementen van de klimaatregeling en de luchtverversing besproken. De opleiding beantwoordt vragen in verband met de keuze, het ontwerp, de omvang, de integratie en de afstelling van de technische ventilatiesystemen, zodat de bewoners deze systemen eenvoudig, doeltreffend en voordelig kunnen beheren.

De opleiding zal twee dagen in beslag nemen. De eerste dag zal aan residentiële gebouwen worden gewijd en de tweede aan tertiaire.

Vereiste: een goede kennis van de ventilatietechnologieën.

Dinsdag 19 en 26 februari // 100€ // 2d

RENOVATIE MET EEN HOGE ENERGIE-EFFICIËNTIE IN DE BRUSSELSE CONTEXT

In deze opleidingsmodule behandelen we de energierenovatie van een typisch Brussels huis in haar totaliteit. Op basis van frequent voorkomende ingrepen (isolatie van de wanden, vervanging van het raamwerk, constructie van een aanbouw,...) overlopen de sprekers de specifieke aandachtspunten voor dit type project:

- luchtdichtheid,
- thermische isolatie,
- problemen ten gevolge van bouwknopen en waterdampdiffusie,
- keuze van de ventilatiesystemen, van de systemen voor de warmte- en SWW-productie, en van de systemen voor hernieuwbare energie.

De drie opleidingsdagen worden telkens afgerond met kleine workshops.

Vereiste : een energie-efficiënt ontwerp kunnen uitwerken met software van het PHPP-of EPB-type (statische balans).

Dinsdag 12, 19 en 26 maart // 150€ // 3d

INSCHRIJVINGEN EN INFO

www.leefmilieu.brussels/opleidingendubo

De inschrijvingen worden aan een selectie onderworpen. Die selectie is gebaseerd op de mate waarin het profiel en het opleidingsniveau van de kandidaat-inschrijver op de opleiding aansluiten, een evenwichtige spreiding van doelgroepen binnen een groep deelnemers én de volgorde van inschrijving.

REGENWATERBEHEER OP HET PERCEEL

De opleiding is toegespitst op de uitdagingen en de praktische oplossingen voor een duurzaam waterbeheer op het perceel en in het gebouw in de Brusselse context. De deelnemers ontdekken het belang van een zorgvuldige analyse van de bodem- en perceleigenschappen.

Er zullen praktische oplossingen en hulpmiddelen worden aangereikt:

- regenwaterinzameling of terugvloeiing naar het natuurlijke milieu,
- vasthouden en afvoering naar de riolering,
- gebruik van oppervlaktewater,
- doordringbaarheid van de bodem verhogen.

Deze thema's zullen in functie van het perceel en van het project aan bod komen. Er wordt ook specifiek aandacht besteed aan de recuperatie en het gebruik van regenwater door de gebruikers van het gebouw.

Donderdag 21 en 28 maart // 100€ // 2d

FOTOVOLTAÏSCHE ZONNE-INSTALLATIES

Deze opleiding bekijkt alle elementen die verband houden met fotovoltaïsche zonne-installaties:

- haalbaarheid, keuze-elementen,
- toepassing in renovatie,
- dimensionering van de installaties,
- integratie,
- rendement van de systemen.

Dinsdag 2 april // 50€ // 1d

REGENWATERBEHEER IN DE OPENBARE RUIMTE

In het verlengde van de opleiding "Regenwaterbeheer op het perceel" zal deze opleiding gericht zijn op praktische oplossingen om te zorgen voor duurzaam waterbeheer, in het Brussels Gewest, in de openbare ruimte (wegen, groene ruimten, pleinen, ...). Hierdoor kunnen deelnemers beter begrijpen waarom en hoe regenwaterbeheer te integreren met voorzieningen op basis van de kenmerken van de site.

De opleiding zal betrekking hebben op:

- hoe regenwaterinfiltratie in een dichte omgeving kan worden bevorderd;
- hoe rekening te houden met de kwaliteit van afvoerwater;
- de verschillende soorten doorlatende verhardingen;
- onderhoud en beheer van de installatie;
- de financiële uitdagingen van verschillende oplossingen voor regenwaterbeheer.

De dag zal een gelegenheid zijn om, op basis van concrete gevallen, de verschillende technische tools in geïntegreerd management voor te stellen die leiden tot een echte waardering voor stad en landschap.

Donderdag 4 april // 50€ // 1d

POLLUENTEN IN HET GEBOUW: HOE ZE TE VERMINDEREN?

Via deze opleiding leert u de belangrijkste pollutiebronnen en types polluenten in gebouwen en de schadelijkheid ervan kennen en identificeren. Vocht, vluchtige organische stoffen, lijm en verf, houtbehandelingsproducten en biocontaminanten zijn slechts enkele van de elementen die aan bod komen. In de opeenvolgende uiteenzettingen worden de nodige tools aangereikt voor een deskundige keuze van afwerkingsmaterialen en bouw- en ventilatietechnieken om een gezonde binnenlucht te verkrijgen.

Dinsdag 14 en 21 mei // 100€ // 2d

FOLLOW-UP EN MONITORING VAN DUURZAME GEBOUWEN

Hoe zorgt men ervoor dat een duurzaam gebouw, zodra men er zijn intrek inneemt, goed functioneert? Op basis van concrete ervaringen overloopt de opleiding de voornaamste aandachtspunten voor een correcte follow-up van duurzame gebouwen:

- de regeling en het onderhoud van de technische inrichtingen,
- de energieboekhouding,
- follow-up van het verbruik.

De opleiders geven eveneens aan wat niet mag ontbreken in de gebruikshandleiding bij gebouwen, die voor de beheerders en de gebruikers zijn bestemd.

De opleiding zal twee dagen in beslag nemen. De eerste dag zal aan residentiële gebouwen worden gewijd en de tweede aan tertiaire. U kan zich voor een van deze dagen inschrijven maar ook voor de twee.

Dinsdag 23 april // 50€ // 1d (residentiële)

Dinsdag 30 april // 50€ // 1d (tertiaire)

ENERGIEBEHEER (PLAGE-COÖRDINATOR)

De opleiding verschaft de gebouwbeheerders (PLAGE-coördinator) inzicht in het verbruik, de keuze en het beheer van technische installaties, stelt hen in staat deze op te volgen en licht het efficiënte energiebeheer van tertiaire gebouwen toe. De rol en de functie van de energieverantwoordelijke en de PLAGE-strategie worden toegelicht.

De doelstellingen en reglementaire modaliteiten van de nieuwe verplichte PLAGE worden behandeld, maar deze opleiding moet worden aangevuld en afgerond met een specifieke PLAGE-dag om PLAGE-coördinator te worden, opleiding die aanvullend zal worden georganiseerd vanaf 2019.

Voldoende en up-to-date kennis van het energieontwerp van gebouwen en de verschillende technische systemen is vereist.

Donderdag 2, 9 en 16 mei // 150€ // 3d

HOE ISOLATIEMATERIALEN KIEZEN?

De opleiding overloopt de keuzes van isolatiematerialen volgens verschillende factoren: uitvoering, type wand, thermische prestaties, milieu-impact, vochtwering, luchtdichtheid, levensduur en vervanging.

Per toepassing bekijkt de opleiding de verschillende materialen voor thermische isolatie, beschikbaar op de Belgische markt, met een beschrijving van:

- hun samenstelling, vorm en verpakking;
- hun geschiktheid voor een gebruik op een dak (plat of hellend), op stenen (vloerstenen of tussen verdiepingen), op een muur (boven- of ondergronds);
- hun technische voordelen, voordelen voor het milieu en voor de gezondheid;
- hun ecobalans volgens verschillende bronnen.

Er gaat in het bijzonder aandacht uit naar het levenseinde van het materiaal of het product: welke bestemming, aan welke voorwaarden?

Dinsdag 28 mei en 4 juni // 100€ // 2d

HOE DUURZAME MATERIALEN KIEZEN?

Centraal in deze opleiding staat de keuze van de materialen en hun duurzaamheid. De economische, sociale en milieugerelateerde uitdagingen en gevolgen van deze keuzes, alsook de gevolgen voor de volksgezondheid zullen worden onderzocht.

In de opleiding worden de verschillende labels, aanduidingen, classificaties, levenscyclusanalyses, enz. aangehaald en worden recyclage en hergebruik overwogen.

Dinsdag 11 en 18 juni // 100€ // 2d

ONZE ANDERE DIENSTEN VOOR BOUWPROFESSIONALS

FACILITATOR DUURZAME GEBOUWEN

De Facilitator beantwoordt al uw vragen op het vlak van energie en milieu in het kader van uw projecten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De Facilitator behandelt om en bij de 3.000 aanvragen per jaar.

U kan er terecht voor:

- gratis dienstverlening door onafhankelijke experts,
- begeleiding tijdens elke ontwikkelingsfase van uw project,
- advies voor alle types projecten, of het nu gaat om een optimalisering, renovatie of nieuwbouw,
- raadgevingen op maat (telefonisch, via e-mail of ter plaatse).

0800 85 775
facilitator@leefmilieu.brussels
www.leefmilieu.brussels/facilitator

ENERGIEPREMIES 2019

De Energiepremies ondersteunen energiebesparende investeringen en, sinds 2016, is het regime vereenvoudigd.

Praktisch:

- Het creëren van een nieuwe premie C8 voor de periodieke controle van gasinstallaties (voor gezinnen in categorie C);
- Toegang tot een verhoogde premie voor de gemeenschappen, de mede-eigendommen en de eigenaar-verhuurders;
- Het verlengen van de indieningstermijn van een premie tot een jaar;
- Drie prioritaire domeinen: audit, isolatie en verwarming.

www.leefmilieu.brussels/
energiepremies

GIDS DUURZAME GEBOUWEN

De Gids, een online gratis tool, helpt u bij de uitwerking van duurzame bouw- of renovatieprojecten.

De Gids biedt:

- concrete oplossingen voor de afwerking,
- technische aanbevelingen opgesteld door gespecialiseerde studie bureaus,
- een vakoverschrijdende visie op het ontwerpen aan de hand van 9 kernthema's,
- inhoud die regelmatig wordt bijgewerkt.

www.gidsduurzamegebouwen.
brussels

Meer informatie op:www.leefmilieu.brussels/bouwprofessionals

Coördinatie: Florence Alardot

Nagelezen door: An Verspecht, Dirk Steurs, Yannick D'Otreppe, Boris D'Or, Pierre Masson, Ecorce

Copyright foto's: Yvan Glavie behalve p.6 foto 1 en 2 ; p.7 foto 1 ; p.8 foto 1 ; p.9 foto 1 ; p.10 foto 1 en 2 ; p.11 ; p.12 foto 1,2,3,4,5,8,10 en 12 ; p.14 : Bernard Boccara ; p.8 foto 2 Vanden Eeckhoudt ; p.9 foto 3 Georges De Kinder ; p.12 foto 11 Florence Alardot.

Cover: Voorbeeldgebouw Snoekstraat – Architect: R²D² Architecture - Foto: Yvan Glavie

Architecten: p.1 R²D² Architecture ; p.2 Plusofficearchitects, Llinye Liliya(aannemer), Jacques Delens sa (aannemer) ; p.3 R²D² Architecture ; p.6 R²D² Architecture, Gillion Construct sa (aannemer), K2A architecture ; p.7 B612 Associates sprl, Philippe Abel ; p.8 Global Art Concept (aannemer), Vanden Eeckhoudt-Creyf Architectes ; p.9 Global Art Concept (aannemer), Association Atelier AA4 sprl & P&P architectes sprl, Form-a ; p.10 Urban Platform Architectes, Styfhals&Partners sa ; p.11 AAC Architecture ; p.12 R²D² Architecture, TRIO Architecture, MDW Architecture, Vanheule Nicolas, Pierre Blondel Architectes sprl, sca Architectes Associés sprl, MDW Architecture, K2A Architecture, Atlante Architecture, Debruyne-Pinckaers ; p.13 : R2D2 Architecture, R2D2 Architecture ; p.14 Nicolas Taillet & Anne Van Wallendael.

Verantwoordelijke uitgevers: F. Fontaine & B. Dewulf, Havenlaan 86C/3000, 1000 Brussel.

Wettelijk depot: D/2018/5762/28 · Leefmilieu Brussel, 2018

Gedrukt met plantaardige inkt op gerecycleerd papier.